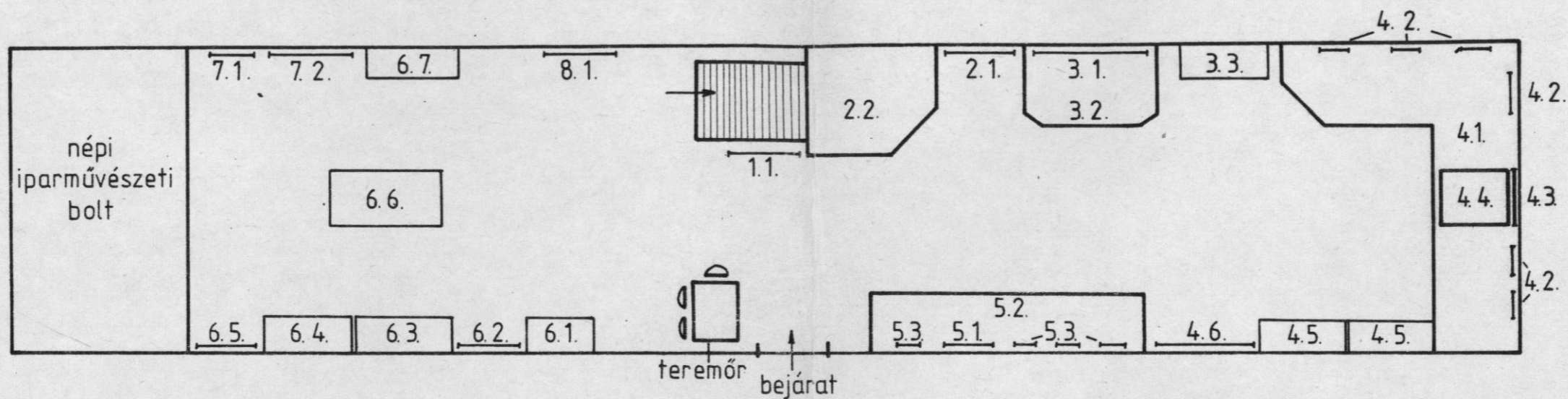

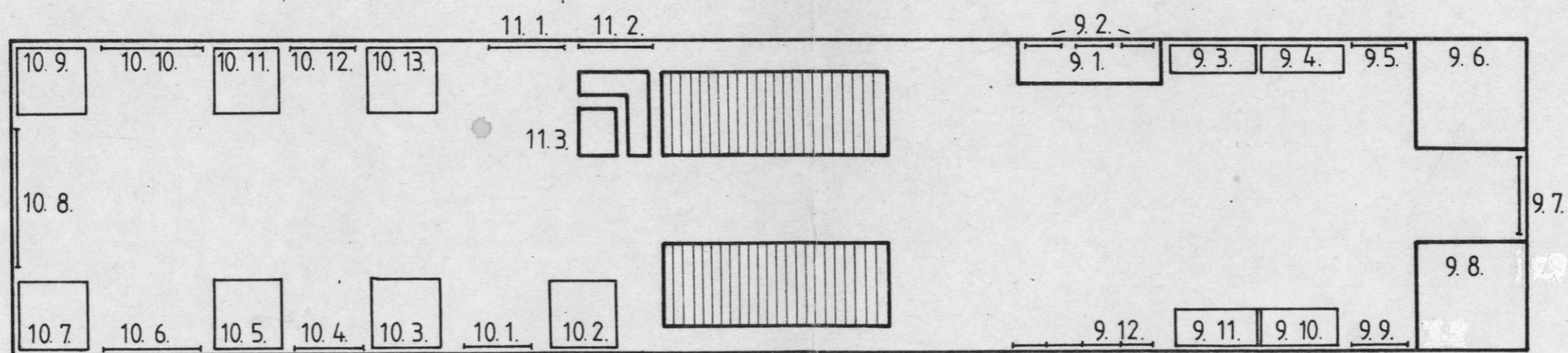

DÉL-DUNÁNTÚLI NÉPMŰVÉSZET /SZÁNTÓDPUSZTA/, KIÁLLÍTÁSI ALAPRAJZ

FÖLDSZINT

EMELET

Szántódpuszta/Magtárépület

FÖLDSZINT

1. Tabló /.....x...../, fehér, álló

szövege: Dél-Dunántúlnak a Dunától a Muráig és a Drávától a Balatonig húzódó vidéket nevezzük. Területén ma négy megye osztozik: Zala, Somogy, Tolna és Baranya.

A középkorban e vidék az ország egyik legsűrűbben lakott tája s európai viszonylatban sem elmaradott vidék volt. A 16-17. században lakóinak egy része elmenekült a nyugat felé terjeszkedő oszmán-török elől. 18. századi újratelepülése során korábbi aprófalvas szerkezetét megtartotta.

Lankás dombvidékeit, patak- és folyóvölgyeit, ártereit zömében magyarok lakták. Ma csekély számú délszláv, német és máshonnet idevándorolt magyar ajkúvalxx élnek együtt.

E terület népi kultúrájában igen tagolt volt, ám népművészeti értékeit, sajátosságait lakossága hiven őrizte szinte napjainkig. E hagyományos paraszti világ kiemelkedő színfoltjait villantja fel kiállításunk.

2. Dobogó /.....x...../, téglá

rajta: vesszőfonás és kosárkészítés termékei

tárgyfelirat: Kópic

Kas

Szakajtó

Csibeborító

Vesszőkosarak

3. Tabló /.....x...../, fekvő

2 db 50x50, barnított archiv fotóval, melyek felirata:

ÁRTÉRI REKETTYÉS

KOSÁRKÖTŐ

szövege: A szinte mindenütt megtalálható füz-, nyir- vagy mogyoróvessző az ügyeskező parasztember markában az eszközkészítés fontos és elterjedt alapanyaga

Kötés

volt. ~~Készítettek~~ belőle kosarat, kerítést, szekérol-
oldalát, gabonatóroló edényt, tyúkbortót és más
használati tárgyakat.

4. Dobogó /.....x...../, téglá

rajta: bőrkészítő csikó

tárgyfelirat: „Csikó” /bőrkészítő pad/

5. Tabló /.....x...../, fekvő /a 4. Dobogó fölött/

2 db 50x50, barnított archiv fotó, melyek felirata:

BŐRKÉSZÍTÉS CSIKÓN

BŐRKÉSZÍTŐ MESTER

szövege: Az állati bőr kikészítése és feldolgozása legré-
gebben gyakorolt mesterségeink közé tartozik. A dél-
dunántúli szijgyártók által is készített „magyar
bőr” -- timsós-faggyús kidolgozásával -- Európa-szer-
te keresett áru volt.

A szijgyártó inkább falusi, a szücs városi bőr-
feldolgozó mesterség. Előbbi jobbára használati esz-
közöket, utóbbi sajátos ruhadarabokat /suha, ködmön,
melles/ készített. SZÜP

6. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: bőrmunkák

tárgyfelirat: Melles

Ködmön

Kistarisznya

Duda

Bőrtarisznya

Pávatollal „himzett” derékszij

7. Dobogó /.....x.....x...../, L alakú, téglá

rajta: 8. asztallap /.....x.....x.....x...../, deszkából,

9-10-11. Tablók: 50x50, archiv barna fotókkal, melyek
fazekas műhelyeket mutatnak

12. Tabló: /.....x...../, fekvő, fazekas szekér nagy-
fotójával, mely archiv barna

13. Tabló: /.....x...../, fehér, álló

szövege:

A fazekas főleg tűzálló agyagból elsősor-
ban fazekat vagy más -- konyhai használatú --
fennálló edényt készít, mely belül mindig

ólommázás, ha kívül mázatlan is. Dél-Dunántúlon a fazekast „gerencsérnek” nevezték.

Területünknek kétféle fazekassága volt. Az egyik -- a nagyobb múltú -- a helyi, letelepült edénykészítés. Dél-Dunántúlnak számtalan ilyen helyi központja volt.

A Velemér-völgy /Vas-Zala megye/ és Észak-Zala vándorfazekasai a Dráván túlra s a Duna-Tisza közére is szállították portékájukat, amelyet terményért cseréltek el.

14-15-16-17. Tablók: mind 50x50, archiv barna fotókkal, melyeken fazekasok dolgoznak

18. Polcos állvány: /.....x...../, fából, deszkapolc rajta: nyers cserép, égetésre váró kész munka

19. Fazekas korong: /.....x...../, lábajtós régi

20-21. villany fazekas korongok /az asztal /8./ körül

22. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: zalai és somogyi helyi kerámia

tárgyfelirat: Vizeskorsó

Korsó

Tésztaszűrő

Kiskorsó

Kis tepszi

Iróka /fazekas diszitő szerszám/

Bödön

Tepszi

Bögre

Boroskorsó

23. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: tolnai és baranyai kerámia

tárgyfelirat: Tálak

Korsó

Szilke

Korsó

/számok, 1-20-ig; ebből 4 sorozat!/

24. Tablótérkép /.....x...../, fekvő

rajta: dél-dunántúli fazekas központok

fejléce: DÉL-DUNÁNTUL FAZEKAS KÖZPONTJAI

piros ponttal felírva: Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Tapolca, Sümeg, Magyarszombatfa, Nagybajom, Kapos-

vár, Szigetvár, Siklós, Mohács, Szakcs, Szekszárd
2 db 50x50 archiv barna fotó, fazekas vásározásról
szövege: Zalában és Somogyban a helyi fazekasság jelentős szerephez jutott. Nagykanizsa, Kaposvár és Nagybajom edényvásárai voltak a leghiresebbek.

A tolnai Szakcsen készítettek ólomázas fehér habán edényt. A mórágyi és szekszárdi fazekasok főleg a gazdagodó Sárköz számára dolgoztak a múlt századtól.

Dél-Dunántúl legnagyobb edénykészítő központja Mohács volt, melynek fekete edényeit a Balkánon is szívesen vásárolták.

Óbánya német gerencsérjei színes, áttört cserépedényt készítettek, míg a siklósi kerámia az Alföldön is elkelt.

25. Tablók 50x50 Lantos fotók, tagoltan felrakva, 2 sorban valamennyi somogyi ember- és részletkép

26. Dobogó /.....x...../, fehérre festve /25. fotók előtt/
rajta: 2 db nagy lakodalmas fazék
tárgyfelirat: LAKODALMAS FAZEKAK /Zala és Somogy/

27. Vitrin /.....x...../, kis lapos, bejárattól balra

benne; a pásztor mindennapi holmija

tárgyfelirat: A kanász baltája

A juhász kampója

a juhász botja

Bizsókok

Tarisznya

Kulacs vagy csutora

Dohányzacskó

28. Tabló /.....x...../, fekvő

2 db 50x50, archiv barna kép, melyeken pásztorkodás fotók feliratuk:

PÁSZTOR NYÁJÁVAL

TÓTH MIHÁLY FARAG

szövege: Dél-Dunántúlon a birka és a marhatartás általános volt. Disznót -- az Árpád-kor óta -- nagyobb mennyiségben a somogyi Zselicben tartottak.

Az állattartásban a múlt században lejtárszódott

fajtaváltást követően Nyugat-Európából jött pásztorok kezén virágzott ki az a -- stílusában, technikájában egyedi -- művészkedés, amelyet ma magyar pásztorművészetként ismerünk.

29. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: diszes pásztorfaragványok

tárgyfelirat: Kampós botok

Tükrös

Sótartó

Szaru óralánc

Ostornyél

Küst

Kosfejes bot

Borotvatartó

30. Tabló /.....x...../, álló

szövege: Minden emberi tevékenység sajátossága valamilyen művészi igény kifejezése is. A paraszttársadalmak ilyen irányú megnyilvánulásait nevezzük népművészetnek. Mégis -- általában csak -- tárgyak művészi megformálásának megjelölésére használjuk.

Művészi igénnyel formált, történeti értékű „népművészeti” tárgyakat a múzeumok őriznek.

A hagyományos népművészet formakincsének megmentésével, tovább éltetésével és felújításával hazánkban a népi iparművészet foglalkozik

31. Tablótérkép /.....x...../, álló

rajta: néprajzi kiállítások a Dél-Dunántúlon, országúthálózattal és útszámozással!

32. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: népi iparművészeti jellegű faragványok

tárgyfelirat: Kanásztülök

Borotvatok

Tükrös

Sótartó

Pásztorbotok

Szipkák

Doboz

33. Tabló /.....x...../, álló

6 db 50x50, archiv barnított fotó, ezek feliratai:

REGÖLÉS

DUDÁS

LAKODALOM

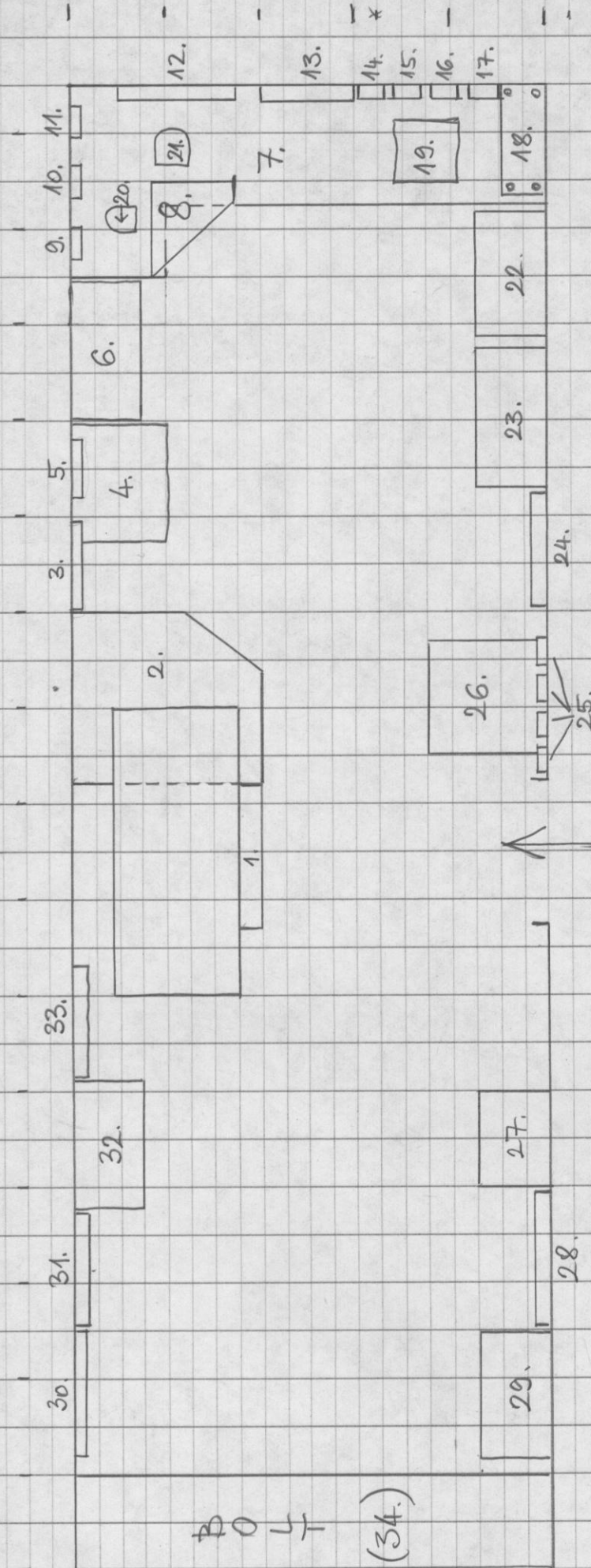
CIGÁNYBANDA

TÁNC

TEMETÉS

34. Siotour-bolt /keresztben az egész terem szélességében/

30 47
 (34.)

E m e l e t

1. Tabló /.....x...../, álló

szövege: A falusi és mezővárosi parasztemberek, civisek, pásztorok és kézművesek öltözetét nevezzük népviseletnek.

Dél-Dunántúl hagyományos viselettörténeti tekintetben hazánk leggazdagabb vidékei közé tartozik.

A 18. században még -- jelenlegi ismereteink szerint -- területünk parasztviseleteit nemigen lehetett megkülönböztetni egymástól. Ruházataink differenciálódása a múlt században indult meg, kivirágzása pedig a századforduló körül volt a leglátványosabb.

A régi stílusú viselet általában az első világháború alatt tűnt el. Ez a viselet még egyszerű színvilágot használt. Az új stílusú viseletet elsősorban a szingazdagság jellemezte.

Századunk közepétől Dél-Dunántúlon szinte mindennütt bekövetkezett a népviselet gyors elhalása. Ma már csak felújításával találkozhatunk.

2. Tabló /.....x...../, álló

rajta: Somogyi kanász /rézkarc repró/, barnított

3. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: 2 db szűr

felirata: KAPOSVÁR

Tárgyfelirat: KANÁSZ SZÜRE, 19. sz. vége

VÁROSI POLGÁR SZÜRE, 1892

szövege: A somogyi, rövid szabású cifraszűr a legrégebbi szabású hazai ilyen ruhadarab: csupa téglalap alakúra szabott darabból áll. A kanászok szüre sosem volt himzett, mint a városi polgároké.

Viseletét a vármegye tiltotta. Használata századunk elején abbamaradt.

4. Tabló /.....x...../, fekvő

rajta: 2 db 50x50, archiv barna fotó, melyek felirata:

NAGYBAJOM, 20. sz. közepe

ZSELIC, 20. sz. közepe

5. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: csökölyi fehér gyász, mögötte két fejfa

tárgyfelirat: FEHÉR NŐI GYÁSZVISELET, Csököly, 20. sz.
FARAGOTT FEJFÁK, Szenna, 1930.k.

szövege: A középkorban, majd azt követően az asszonyok gyászruhája sokáig hófehér, vagy halványsárga volt. Dél-Dunántúlon a belső-somogyi Csökölyben, Nagybjomban, Gigében, valamint az Ormányságban maradt fenn a fehér gyászruha a legtovább, egészen századunk 50-es éveig. Tudjuk azonban, hogy a Sárközben is fehér volt a női gyászruha még a múlt század végén.

6. Térképtabló /.....x...../, fekvő

felirata: DÉL-DUNÁNTUL NÉPRAJZI KISTÁJAI

feltüntetni rajta: Sárközt, Völgységet, Ormányságot, Belső-Somogyot, Külső-Somogyot, Kaposmentét, Koppány-völgyét, Zselicet, Balatonmelléket, Hetést, Göcsejt, Lendva-vidéket, Zalakomár környékét, Dráva mentét, Mura-melléket, Szigetvidéket.

7. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: sárközi tekerőzős női viselet

tárgyfelirat: MENYECSKE ÜNNEPLŐBEN, Decs, Sárköz, 1900 k.

szövege: Dél-Dunántúl valamennyi parasztviselete közül a sárközi volt a leggazdagabb, a legszínesebb, ez alkalmazott a legkorábban gyári, majd nyugatról importált alapanyagokat. A sárközi férfiak viselete már a múlt században is a szekszárdi városi polgárok ruházkodására hasonlított, azt utánozta.

8. Tabló /.....x...../, fekvő

rajta: színes reprón Bölcske népviselete, melynek felirata: BÖLCSKE, 19. század második fele

9. Vitrin /.....x...../, lapos

tárgyfelirat: fehérhimzett ~~xxx~~ ^{férfi} ingek, Törökkoppány, 20. sz.

Fehérhimzett ingelők, Törökkoppány, 20. sz.

Fehérhimzett kezelők, Törökkoppány, 20. sz.

Pirossal himzett női ing, Törökkoppány, 20. sz.

szövege: Törökkoppány a korán polgárosult népviseletek közé tartozik, amely paraszti jellegét sokáig őrizte;

elsősorban a férfiak hordta fehérhimzett ingek jellemezték. A nők fejükön ugyanúgy „pillét” viseltek, mint a Kapos mentén.

10. Tabló /.....x...../, fekvő

2 db 50x50, archiv barna fotó, melyek felirata:

SIÓAGÁRD, 20. sz.

ORMÁNYSÁG, 20. sz.

11. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: zalakomári menyecske

tárgyfelirata: MENYECSKE ÜNNEPLŐBEN, Zalakomár, 1950 k.

szövege: A Kis-Balaton környékén fekvő néhány falu lakossága századunk első felében gazdagodott meg, a közelben tönkrement káptalani birtokok felvásárlásával. Viselte is ekkor virágzott ki, ám jobbára gyári anyagokat használt. Az idős asszonyok máig őrzik hagyományos ruházkozásukat.

12. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: buzsáki himzések

tárgyfelirat: Rátétes lepedőszél, Buzsák, 19. sz. vége

Régi buzsák fehérhimzett ing, Buzsák, 20. sz.

Új buzsáki himzés, 20. sz. második fele

szövege: Buzsák, Tótszentpál, Táská és Varjaskér Külső-Somogy négy, horvátok és szlovének lakta faluja, amelyek régen elmagyarosodtak. Himzéseik világhírűek, és háromfélék: fehérhimzés, kék-piros pamuthimzés, színes gyapjuhimzés. Mindháromat himezték ingekre, lepedőre csak kép-pirossal, párnavégre színes gyapjufo-nallal dolgoztak.

13. Tabló /.....x...../, fekvő

szövege: A közel másfél évszázados dél-dunántúli török uralom alatt elnéptelenedett területekre németek, délszlávok és az ország más területeiről magyarok költöztek.

A második világháború alatt és után bukovinai és moldvai /romániai/ magyarok költöztek Dél-Dunántúlra /Baranya és Tolna megyébe/, tovább színesítve vidékünk etnikai palettáját.

14. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: bosnyák menyecske

tárgyfelirata: Bosnyák menyecske, Áta, 20. sz. vége

szövege: Hazai délszláv viseleteink között az egyik legszínesebb a szlovéniai eredetű bosnyákoké. Több hullámban telepedtek be Dél-Dunántúlra is. Ideköltözésükkel megélénkült területünk balkáni kapcsolatrendszerre. Városokban /igy Pécsen, Barcsen/ nagyobb számban éltek, s főleg kereskedelemmel, iparral foglalkoztak.

15. Tabló /.....x...../, fekvő

rajta: .....x....., archiv barna fotó, felirata:

HORVÁT NÉPVISELET, ... , 20. sz.

16. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: szuloki német menyecske

tárgyfelirat: Német menyecske ünneplőben, Szulok, 1940 k.

szövege: Somogyban két németajkú közösséget ismerünk: Szulok és Lád. Szórványnémetség ez, amelynek eredetéről semmit sem tudunk.

Ruházkodásukban sok paraszti elemet őriztek meg annak ellenére, hogy már századunk elején polgári hatásokat mutat viseletük.

17. Térképtabló /.....x...../, fekvő

rajta: Dél-Dunántúl etnikai csoportjai

jelzések: minden népcsoportot más szinnel kell jelölni

valamint kiemelni a moldva és bukovinai magyarokat

18. Vitrin /.....x...../, nagy

benne: moldvai csángó és bukovinai székely baba

tárgyfelirat: MOLDVAI CSÁNGÓ MENYECSKE, Egyházaskozár, 1960.

BUKOVINAI SZÉKELY MENYECSKE, Bonyhád, 1950.

szövege: Moldvában és Bukovinában /Románia/ magyar nyelv-szigeteket alkotott mind a bukovinai, mind a moldvai magyar nép. Hosszú vándorlás után 1944-ben érkeztek meg Magyarországra, és a Dél-Dunántulon, Tolna és Baranya megyében telepedtek le, összefüggő szigetben. Mindkét csoport kulturája igen régies elemeket őrzött meg máig. A moldvaiak által beszélt magyar nyelv az általunk ismert legarchaikusabb.

19. Tabló /.....x...../, lapos

2 db 50x50, archiv barna fotó, melyek szövege:
BUKOVINA, 1850 k.

20. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: bukovinai székely szőttés
tárgyfelirat: FESTÉKES, 20. sz.
PÁRNAVÉGEK? 20. sz.

21. Tabló /.....x...../, fekvő

2 db 50x50, archiv barna fotó, melyek szövege:
MOLDVA, 1860 k.

22. Vitrin /.....x...../, lapos

benne: moldvai csángó háziszőttés
tárgyfelirat: bernéc /felső női öv/
„ó” /=öv/

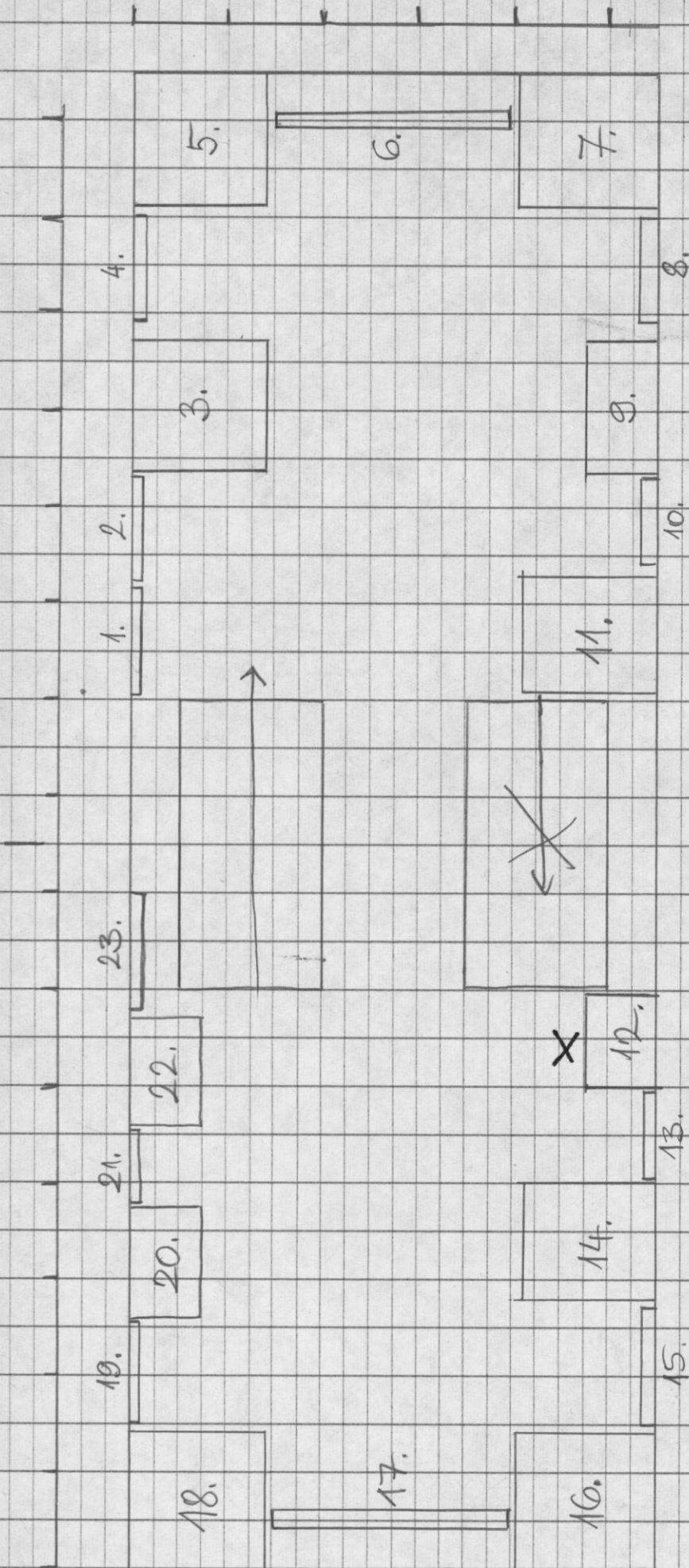
23. Tabló /.....x...../, álló

4 db 50x50 archiv barnított fotó, melyen cigányok

- . -

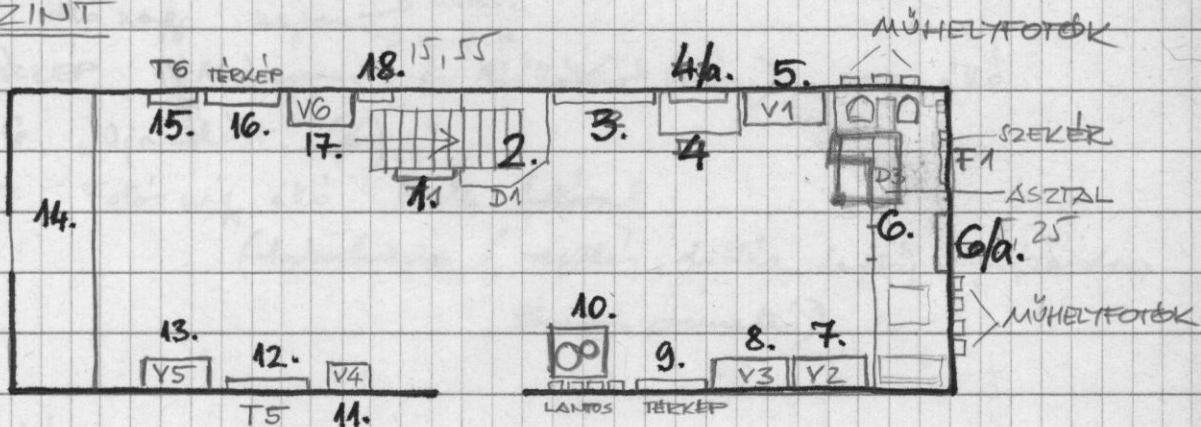

EMELET KLAPRAJZ

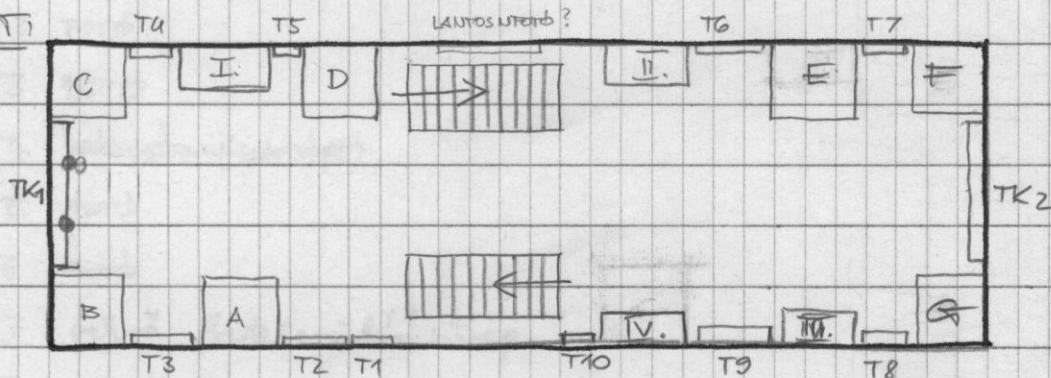

SZANTÓD / MAGYAR

I. FÖLDSZINT

II. EMELETI

- FSZ:
- T1 nagy álló D-DT tájfotó + bevez. csővez.
  - D1 vöröfóniás műhely
  - T2 nagy álló vöröfóniás nőveg + fotó (2)
  - D2 snijátó műhely
  - T3 felvő álló, nőveg + 2 fotó
  - V1 BŐRMUNKA

Műhelyfotók

NF1 Robot hely (felvő nagyfotó)

T4 álló nagy, far. nőveg

Műhelyfotók

V2 "Zala - Somogy"

V3 "Tolna - Bar."

TERKEP = farveres (felvő)

LANTOS FOTÓK + dobogó (2 db. lal. farver)

V4 Pántaszemelvény

T5 (felvő) pántaszemelvény nőveg + fotók (lyelő, farver p.)

V5 Pántaszemelvény

Zugló

FSZ = Zugló

